

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПРИ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

В статті представлені деякі інтерактивні методи навчання студентів. В її змісті розглядається творче їх використання в процесі підготовки майбутніх вчителів фізичного виховання. Визначена наступність підготовки майбутніх вчителів фізичного виховання в вузі і в ході майбутньої професійної діяльності. Поряд з цим, представлена система навчальних завдань з обґрунтуванням їх ефективності. Особливу увагу приділено демократизації і гуманізації в арсеналі різних форм інтерактивного навчання.

Постановка проблеми. На сучасному етапі суспільно-економічного розвитку система освіти набуває значних змін, обумовлених глобальними перетворювальними процесами, що відбуваються в загальносвітовому суспільному просторі й спрямовані на створення необхідних умов для формування творчої особистості, здатної масштабно мислити й конструктивно діяти в новій соціокультурній ситуації, здатної до самоосвіти й саморозвитку впродовж усього життя [3].

Аналіз світових тенденцій у галузі освіти, зокрема професійно-педагогічної, свідчить про необхідність висунення все більш високих вимог до особистості педагога-професіонала, педагога-творця.

Аналіз досліджень і публікацій. Аналіз концептуальних державних документів, а саме: Закону “Про освіту”, “Про вищу освіту”, Концепції розвитку національної вищої освіти, Державної національної програми “Освіта (Україна XXI століття)”, Національної доктрини розвитку освіти, які регламентують стратегію розвитку вищої освіти в Україні, дозволяє визначити загальні вимоги до вчителя, обов'язки педагогічних кадрів у самоосвіті, підвищенні їх творчого професійного рівня, педагогічної майстерності, загальної культури: “Педагогічні працівники мають стати основною рушійною силою відродження та створення якісно нової національної системи освіти. У зв'язку з цим основна увага має бути зосереджена на підготовці нового покоління творчо мислячих, професійно компетентних педагогічних працівників” [2].

Проблеми формування педагогічної творчості вчителів мають багатоаспектне висвітлення. А саме, цю проблему розглядали В.Андреев, В.Кан-Калик, М.Нікандров, М.Поташник, С.Сисоева та багато інших. Педагогічна творчість трактується як діяльність, яка породжує нові оригінальні рішення при педагогічній взаємодії вчителя і учнів [4]. Педагогічна творчість вчителя фізичного виховання здійснюється і проявляється під час проведення уроків з фізичного виховання, змагань з різних видів спорту, написання сценаріїв, спортивних свят та інше. Але в процесі професійної підготовки студентів в вузі, процес навчання носить традиційний характер. При закінченні навчального закладу, ставши дипломованими фахівцями, у студентів виникають труднощі при здійсненні своїх професійних обов'язків в якості вчителя фізичного виховання. Тому ще в стінах вузу необхідно використовувати певні засоби для розкриття педагогічної творчості майбутніх фахівців.

Мета дослідження. Охарактеризувати інтерактивні методи навчання і їх використання в процесі підготовки майбутніх вчителів фізичного виховання.

Результати дослідження. Одним з засобів, які допомагають формувати педагогічну творчість у майбутніх вчителів фізичного виховання є використання інтерактивних методів навчання. Проблему інтерактивних методів навчання розробляли М.Кларін, Ю.Фокін, Ю.Бабанский, В.Андреев, І.Лернер, М.Скаткін та інш. Для більш повного ознайомлення з

інтерактивними методами навчання, уявимо по-перше що таке метод і які його складові. М.Фіцула трактує поняття метод навчання «взаємопов'язана діяльність викладача та учнів, спрямована на засвоєння учнями системи знань, набуття умінь і навичок, їх виховання і загальний розвиток». У вузькому значенні метод навчання є засобом керівництва пізнавальною діяльністю учнів, що має виконувати три функції: навчальну, виховну і розвивальну. Складовою методу навчання є прийом навчання. «Прийом навчання — сукупність конкретних навчальних ситуацій, що сприяють досягненню проміжної (допоміжної) мети конкретного методу» [4]. М.Мойсеюк визначає «метод навчання – шлях досягнення (реалізація) мети і завдань навчання». У педагогіці розрізняють декілька моделей навчання:

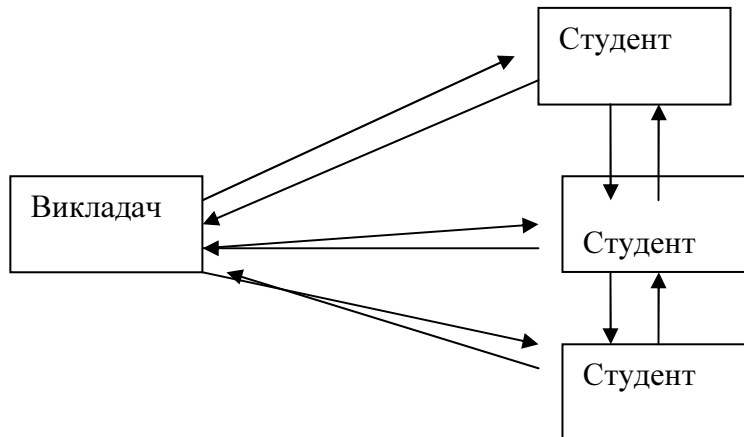
1) пасивна - студент виступає в ролі "об'єкту" навчання (слухає і дивиться);
2) активна - студент виступає "суб'єктом" навчання (самостійна робота, творчі завдання);

3) інтерактивна - взаємодія. Використання інтерактивної моделі навчання передбачають моделювання життєвих ситуацій, використання ролевих ігор, спільне вирішення проблем. З об'єкту дії студент стає суб'єктом взаємодії, він сам активно бере участь в процесі навчання, слідуючи своїм індивідуальним маршрутом. [3].

Поняття «інтерактивний» виходить від англ. «interact» («inter» - «взаємний», «act» - «діяти»). М.Кларін, розглядаючи проблеми інтерактивного навчання, стверджує, що «це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності учнів, яка включає конкретні цілі, а саме створення комфортних умов навчання, за допомогою яких учень відчуває свою успішність, свою інтелектуальну спроможність, що робить продуктивним сам процес навчання». Ю.Фокін, розглядаючи використання інтерактивних методів навчання, дає їм таке трактування: «Інтерактивні методи навчання орієнтовані на більш широку взаємодію учнів не тільки з вчителем, але й друг з другом і на домінування активності учнів в процесі навчання». [5]. Він також наголошує на тому, що роль вчителя в інтерактивних уроках зводиться до керування діяльністю учнів на досягнення цілей уроку. Вчитель також розробляє план уроку (інтерактивні вправи і завдання, в ході яких учень вивчає матеріал). Таким чином, основними складовими інтерактивних уроків є вправи і завдання, які виконуються учнями. Важлива відмінність інтерактивних вправ і завдань від загальних відмічається в тому, що виконуючи їх учні не стільки закріплюють вивчений матеріал, скільки вивчають вже новий. [5]. На підставі такого розуміння, ми вважаємо, що інтерактивними методами професійної підготовки майбутнього вчителя фізичного виховання (за умови їх творчого і педагогічно доцільного використання) можуть бути: словесні (евристична бесіда, проблемна лекція, дискусія), практичні (моделювання професійної діяльності, вирішення творчих завдань у процесі педагогічної практики, тренінгові заняття, рольові ігри тощо).

Тому, організуючи навчальний процес, який спирається на використання інтерактивних методів навчання, треба враховувати включеність в процес пізнання всіх студентів групи. Сумісна діяльність означає, що кожен вносить свій особистий індивідуальний вклад, в ході роботи йде обмін знаннями, ідеями, засобами діяльності. Організується індивідуальна, парна і групова робота, використовується проектна робота, рольові ігри. Інтерактивні методи засновані на принципах взаємодії, активності студентів, опорі на груповий досвід, обов'язковому зворотньому зв'язку. Створюється середовище освітнього спілкування, яке характеризується відкритістю, взаємодією учасників, накопиченням сумісних знань, можливістю взаємної оцінки і контролю [1, 2, 3].

Все вищеназване можна зобразити:

Викладач разом з новими знаннями веде учасників навчання до самостійного пошуку. Активність викладача поступається місцем активності студентів, його завданням стає створення умов для їх ініціативи. Викладач відмовляється від ролі своєрідного фільтра, проводячого через себе навчальну інформацію, і виконує функцію помічника в роботі, одного з джерел інформації.

Інтерактивні методи можуть застосовуватися при організації викладачем наступної роботи із студентами: організація тематичних занять; організація тимчасових творчих колективів при роботі над навчальним проектом; формування портфоліо студента; організація дискусій і обговорень спірних питань, що виникли в колективі; для створення освітніх ресурсів (курсів лекцій, тренінгових матеріалів, дипломних робіт, творчих робіт, аудіо і відеоматеріалів і ін.) [1, 2, 3].

Для вирішення навчальних завдань викладач використовує наступні інтерактивні форми: використання кейс-технологій; проведення відео конференцій; «круглих столів»; «мозковий штурм»; дебати; фокус-групи; ділові і рольові ігри; case-study (аналіз конкретних, практичних ситуацій); навчальні групові дискусії; тренінги. Охарактеризуємо деякі з них.

Тренінги. Під тренінгами розуміють таке навчання, при якому основна увага приділяється практичному опрацюванню вивчаемого матеріалу, коли в процесі моделювання спеціальних завдань-ситуацій студенти мають можливість розвинути і закріпити необхідні знання і навички, змінити ставлення до свого досвіду і використаним в ході роботи підходам.

Навчальна дискусія. Заключається в проведенні навчальних групових дискусій по конкретній проблемі в відносно невеликих групах (від 6 до 15 чол.). Традиційно, під поняттям «дискусія» розуміється обмін думками у всіх його формах. Дискусія як колективне обговорення може носити різний характер залежно від процесу, що вивчається, рівня його проблемності і висловлених думок. [3]. Навчальна дискусія відрізняється від інших видів дискусій тим, що новизна її проблематики відноситься тільки до групи студентів, які беруть участь у дискусії, тому що те рішення проблеми, яке вже винайдене в науці, треба знайти в навчальному процесі даної аудиторії.

Для викладача, який організує навчальну дискусію, результат, як правило, вже заздалегідь відомий. Метою тут є процес пошуку, який повинен привести до об'єктивно відомого, але суб'єктивно новому знанню, з точки зору студентів. Причому цей пошук повинен закономірно вести до запланованого педагогом завдання.

Для проведення дискусії педагог створює і підтримує певний рівень взаємин студентів - стосунки доброзичливості і відвертості, тобто управління дискусією з боку педагога носить комунікативний характер. По-друге, педагог управляє процесом пошуку істини [1, 3, 4].

Треба відмітити, що дискусія дозволяє максимально повно використовувати досвід студентів, сприяючи кращому засвоєнню вивчаємого матеріалу. Це зумовлено тим, що в груповій дискусії не викладач говорить про те, що є правильним, а самі студенти вибирають докази, обґрунтування принципів і підходів, які запропоновані викладачем, максимально використовуючи свій досвід.

Case-study. Case-study (пер. з англ. мови) - аналіз конкретних практичних ситуацій. Використання цього методу передбачає перехід від методу накопичення знань до діяльнісного, практико-орієнтаційного підходу відносно реальної діяльності студента. Мета цього методу — навчити студентів аналізувати інформацію, виявляти ключові проблеми, вибирати альтернативні шляхи рішення, оцінювати їх, знаходити оптимальний варіант і формулювати програми дій. При розробці конкретних ситуацій особливо важливо те, що тут пов'язується індивідуальна робота з проблемною ситуацією і групове обговорення пропозицій, підготовлених кожним членом групи. Це дозволяє студентам розвивати навички групової роботи.

Підводячи підсумок аналізу методу case-study, необхідно відзначити значущість цього методу для формування спеціальної, методичної і комунікативної компетенції у студентів через встановлення наочних зв'язків; аналітичне і системне мислення; презентації результатів проведеного аналізу; засвоєнні комунікативних навичок і навичок роботи в групі.

В основу методу конкретних ситуацій положено опис майбутньої професійної діяльності студентів. При вивченні конкретної ситуації, і аналізі конкретного прикладу, студент повинен вжитися в обставини, зрозуміти ситуацію, оцінити обстановку, визначити свою роль у вирішенні проблеми і виробити доцільну лінію поведінки [3, 4].

Ділові і рольові ігри. Ряд інтерактивних методів навчання отримав загальну назву «ділові ігри». Цей метод представляє собою в комплексі рольову гру з різними інтересами її учасників і необхідністю прийняття рішення по закінченню або в ході гри. Рольові ігри допомагають формувати в студентів такі якості, як комунікативні здібності, самостійність мислення і ін.. Вони проходять в формі групового мисленнєвого пошуку, що потребує залучення в комунікацію всіх учасників гри. По суті, цей метод навчання є особою формою комунікації. Завершується ділова гра підведенням підсумків, де основна увага приділяється аналізу отриманих результатів, найбільш значущих для практики. Проте завершуюча фаза може бути розширена до рефлексії всього ходу гри. Об'єктами такої рефлексії можуть стати: динаміка індивідуальних, групових траєкторій руху розумових процесів; динаміка утворення колективної думки.

Головною умовою інтерактивних методів навчання є ініціативність студентів в навчальному процесі, яку стимулює педагог в якості консультанта. [3].

Висновки. В процесі здійснення професійної підготовки майбутніх вчителів фізичного виховання з використанням інтерактивних методів навчання, зростає роль самостійної роботи студентів як активних діячів з саморозвитку і самовдосконалення при проведенні різних форм занять.

Література:

1. Аксьонова О. Інтерактивні форми діяльності учнів на уроках фізичної культури /О.Аксьонова //Фізичне виховання у школі, 2007. - №5-6. - С.35-37.
2. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: учеб. пособ. /Е.С.Полат, М.Ю.Бухаркина, М.В.Моисеева, А.Е.Петров; под ред. Е.С.Полат. - М.: Академия, 2001.- 272 с.
3. Педагогічна майстерність: підручник /І.А.Зязюн, Л.В.Крамущенко, І.В.Кривонос та ін.; за ред. І.А. Зязюна. - 2-ге вид., доп. і перероб. - К.: Вища шк., 2004. - 422 с.
4. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості: підручник /С.О.Сисоєва. - К.: Міленіум, 2006. - 346 с.

5. Фокин Ю.Г. Преподавание и воспитание в высшей школе: методология, цели и содержание, творчество: учеб. пособ. - М.: Академия, 2002. - 224 с.

В статье представлены некоторые интерактивные методы обучения студентов. В ее содержании рассматривается творческое их использование в процессе подготовки будущих учителей физического воспитания. Определена преемственность подготовки будущих учителей физического воспитания в вузе и в ходе будущей профессиональной деятельности. Наряду с этим, представлена система учебных заданий с обоснованием их эффективности. Особое внимание уделено демократизации и гуманизации в арсенале различных форм интерактивного обучения.

Examination of interactive methods of teaching during forming of future teachers of physical education pedagogical creative work. Some interactive methods of teaching students are shown in this article. In its content the creative usage of these methods during training of future physical education teachers in high educational establishments and in their future professional activity is determined. Besides, the system of teaching tasks with substantiation of its effectiveness is presented. The great attention is devoted to democratization and humanization in different forms of interactive teaching.